

1

Staří lidé

Loni na Zjevení Páně si má babička zlomila krček. Vyrazila ráno na bohoslužbu. Sněžilo. Dlažba byla namrzlá. Sunula se podél zdi. Na návsi před sousoším jesliček zakopla o strouhu. Našli ji za deset minut, třásla se bolestí a zimou. Teplá krev udělala do sněhu dírky, které příjemně voněly.

Doktoři řekli, že už asi nebude chodit. Měsíc proležela ve spoře osvětleném nemocničním pokoji. V rozích opadávala omítka, bylo vidět vrstvičky malby jako při archeologickém průzkumu. První týden jsem požádal velitele o vycházku, abych ji navštívil. Plakala. Maminka jí tiskla ruku a dívala se do země k nohám sestřičky.

Ke strýci domů se vrátila o masopustu. Strýc byl vdovec. Většinu času trávil na služebních cestách. O babičku se starala maminka, měnila jí spodní prádlo, krmila ji a česala. Před půl stoletím tomu bylo naopak. Venku mezitím létali draci, pak přišly Velikonoce. Na začátku léta se v nádrži na vodu utopil kluk z cikánské čtvrti, přijely hlídky, v kavárnách to šumělo hovorem. Babičce se však život scvrknul na okénko u postele. Okénko veliké čtrnáct palců, menší než televizní obrazovka naproti na skříňce.

V říjnu jsem si vybral zbylou dovolenku. Vrátil jsem se do vesnice. Nikdo z přátel tu nebyl – jedni dodělávali bakaláře, jiní už byli na magistru a zbylí si s hrůzou vyzvedli povolávací rozkaz. Vzbudil jsem se v poledne a čekal. Zavíral jsem se doma u filmů z půjčovny. Odpoledne jsem se poflakoval po stráních. Cedry vrhaly dlouhé stíny, z borovic kapala rosa. Z pláně na obzoru stoupala pára. Ubíjel jsem čas.

Babiččino zdraví se pomalu zlepšovalo. Nohy už ji jakž takž unesly. Dostala od doktora chodítka. Šourala se po pokoji závratnou rychlostí jeden krok za minutu. „Podívej, Tasosi, podívej,“ říkala, když jsem přišel na návštěvu. Naklonila se nad chodítka a uchopila madla. Několik vteřin se nepohnula. Podobala se vzpěrači, který se soustředí, aby zdvihl činku. Ohnula jednu nohu v koleni a postoupila o čtyřicet centimetrů. Vítězně se usmála.

Jednou v neděli odpoledne, koncem listopadu, na mě zaklepala maminka. V ruce držela krabičku s jídlem.

„Koláč pro strýce. Dones mu ho, prosím, já si musím odpočinout.“

Ležel jsem v klubíčku na posteli s nevyzutými botami. Pročítal jsem včerejší noviny. Bručel jsem, ale nechtěla nic slyšet. Došel jsem až dolů k jeho domu. Strýc se v červených papučích došoural až před dům.

„Nechceš pozdravit babičku?“ zeptal se.

„Třeba příště.“

Otočil jsem se, že půjdu, když jsem v okénku zahlédl její obličej. Byl nehybný a orámovaný jako fotografie. „Pojď na chvíli dovnitř,“ řekla.

V přízemí, kde bydlela, bývala stáj. V letech sedmdesát devět a osmdesát se narodili moji bratrance. Rodina potřebovala víc místa. Porazili zvířata, stáj vyčistili a babičku sesadili o patro níž. Ještě si vzpomínám, jak na místě, kde je dnes kanape, vrnělo tlust'oučké prase. Přitáhl jsem si stoličku.

„Ve škole dobrý?“

Neodpověděl jsem. Na stolku mezi námi ležely pilulky. Popadla chodítka.

„Chodím,“ řekla. „Jde mi to.“

„Já vím, babi. Nemusíš mi to předvádět.“

1

„Dívej!“

Opřela se a dala se do chůze. Zvedl jsem se, že jí pomůžu.

„Nech mě,“ řekla. „Jdu na záchod.“

Překonala čtyři metry k záchodu. Když vcházela, ukázala mi na stoličku. Ještě jsem nedosedl a uslyšel jsem zvuk rozbitého skla. Vyskočil jsem, abych se tam podíval, ale babička zevnitř zavolala, že jí nic není. Za okamžik vyšla z koupelny dívka, ne starší než dvacet let. Na sobě svetřík a černou sukni po kotníky. Vlasy sčesané do drdolu.

„A kdo jsi ty?“ zeptal jsem se.

Ukázala na vystavené fotografie. V jednom rámečku pózoval dědeček ve svatebním obleku. O rameno se mu lehce opírala dívka, která právě vyšla z koupelny. Byl jsem jako opářený. Šel jsem na záchod. Nikdo. Nic rozbitého. Dívka vzala z věšáku kabát a otevřela dveře.

Oblékl jsem bundu a vydal se za ní. Vyšli jsme z vesnice a vystoupali ke kostelíku na kopci. Po cestě jsme neřekli ani slovo. Na vyhlídce jsme si sedli na lavičku. Padal jemný sníh. Hřeben hor byl v mracích. Vytáhla z kapsy staré řecké cigarety bez filtru. Nabídla mi.

„Nevěděl jsem, že kouříš.“

S úsměvem vložila cigaretu do úst.

„Nikdo to nevěděl.“

Hledala v kapsách zapalovač. Prohlížel jsem si ji.

„Uklouzla jsem v koupelně a bouchla se do čela,“ řekla. „Ano, umřela jsem. Ty jsi vešel, zakopl a spadl vedle mě.“

„Umřel jsem taky?“

„Jdi ty. Jenom škrábance. Omdlels. Máš oheň?“

Zapálil jsem jí cigaretu. Půl kilometru dál mezi kamennými mezemi jezdil sem tam traktor. Kouřil jsem a civěl přitom na stopy v blátivé cestě. Začínala být zima. Bundu jsem měl už od gymnázia, chyběly jí knoflíky. Podívala se na mě.

„Chtěla bych se s něčím svěřit.“

Odmlčela se a měřila si mě pohledem.

„Za okupace, už po svatbě, jsem šla s jedním Italem.“ Znovu se odmlčela. „Jmenoval se Enzo. Desátník od dělostřelectva. Krasavec.“

Schoval jsem hlavu mezi ramena.

„Proč mi to vyprávíš? Proč mně?“

„Abych si ulehčila. Náhodou jsi poslední člověk, kterého jsem potkala.“

Kolem dokola poklidně padal sníh, jako kdyby někdo obrátil skleněnou kouli plnou vody a bílých vloček. Smrákalo se.

„Líbilo se ti to?“ zeptal jsem se.

Usmála se:

„Nejlepší chvíle mého života.“

Pět minut jsme se chechtali. Zapálila si druhou cigaretu.

„A ty?“

„Co já?“

„Já jsem skončila. Jaké ty máš plány?“

„Tak různě.“ Mluvil jsem o studiích, o práci, o románu, který jednou napíšu. O známých v Athénách, u kterých budu bydlet. Povídal jsem, že požádám o zahraniční

1

stipendium. Že si dopisují s jedním francouzským malířem a budu možná spravovat jeho archiv. „Plno možností.“

Naposledy potáhla z cigarety a uhasila špaček podpatkem. Vydechla.

„Nic, vid’? Vždyť ty to víš.“

Přikývl jsem: „Vím.“

Dál padal sníh.

„A co budeš dělat?“

„Netuším. Spolehnu se na cizí pomoc. Budu doufat, že se na mě usměje štěstí. Odevzdám se do rukou Božích. Jako ty. Jako to dělají všichni.“

„Osmdesát jedna let se snažím pochopit, co všichni dělají.“

„A pochopilas?“

„Ani omylem.“

Světla ubývalo. Přišlo mi, jako bychom se vznášeli nad zemí.

„Opravdu jsi umřela?“

„Ano. Oba teď ležíme na podlaze. Podívej se, není v té krabičce ještě cigareta?“

Nebyla. Ukázal jsem jí prázdný vnitřek.

„Tak to bylo všechno,“ řekla. „Co nevidět se probereš.“

Zavál mírný vánek. Otevřel jsem oči a ucítil jsem studené dlaždičky. Vedle mezi střepey ležela babička, oči měla otevřené, dívaly se na strop, ale nedívaly.